

Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 2012/27/ES įgyvendinimas Lietuvoje

Mindaugas Stonkus

Energetikos ministerija
Šilumos ūkio ir energijos efektyvumo skyrius

Energijos vartojimo efektyvumo direktyva 2012/27/ES

Energijos vartojimo efektyvumo direktyva 2012/27/ES nustato pagrindinius privalomus tikslus Lietuvai t.y.:

- 1) užtikrinti, kad nuo 2014 metų kasmet būtų atnaujinama **3% valstybei priklausančio pastatų ploto** (Viešųjų pastatų energinio efektyvumo didinimo programa).
- 2) užtikrinti, kad iki 2020 metų Lietuva diegdama **naujas energijos efektyvumo didinimo priemones** sutaupyti **11,674 TWh** galutinės energijos, skaičiuojant akumuliaciniu metodu;
- 3) užtikrinti, kad **didelės įmonės**, atliktų energijos vartojimo auditą iki 2015 gruodžio 5 d.:

Įgyvendinant Direktyvos 5 straipsnį dėl Pavyzdinio viešųjų pastatų atnaujinimo:

1. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 1-7 patvirtintas centrinei valdžiai priklausančių pastatų sąrašas.
2. Su Aplinkos ministerija parengta Viešųjų pastatų energinio efektyvumo didinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. lapkričio 26 d. nutarimu Nr. 1328;
3. Su Finansų ministerija ir VIPA įsteigtas Efektyvumo fondas;
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimas Nr. 1256 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų sąrašo sudarymo“;

Įgyvendinant Direktyvos 5 straipsnį dėl Pavyzdinio viešųjų pastatų atnaujinimo:

5. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. 1-118 patvirtintas penkių bandomųjų centrinės valdžios viešųjų pastatų, kuriuose bus įgyvendinami energijos vartojimo efektyvumo didinimo projektai, sąrašas;
6. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. 1-47 patvirtinta tinkamų atnaujinti pastatų sąrašo sudarymo metodika. (Pakeitimas 2015-02-13);
7. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2015 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 1-111 patvirtintas Tinkamų atnaujinti pastatų sąrašas 2014-2015 metams.
8. Parengti tipiniai energijos taupymo paslaugų teikėjo pirkimo dokumentai.

Viešųjų pastatų energinio efektyvumo didinimo programa

Siekiant įgyvendinti 3 % pastatų atnaujinimo tikslą, 2014 m. lapkričio 26 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino **Viešųjų pastatų energinio efektyvumo didinimo programą (toliau - Programa).**

Programoje nustatyti tikslai:

1. iki 2020 metų atnaujinti 700 tūkst. kv. metrų viešųjų pastatų ploto, iš jų:
 - 1.1. **valstybei nuosavybės teise** priklausančių viešųjų pastatų (toliau – valstybės viešieji pastatai) ploto – 470 tūkst. kv. metrų (atsakinga institucija – Lietuvos Respublikos energetikos ministerija);
 - 1.2. **savivaldybėms** nuosavybės teise priklausančių viešųjų pastatų (toliau – savivaldybių viešieji pastatai) ploto – 230 tūkst. kv. metrų (atsakinga institucija – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija);
2. Iki 2020 metų sutaupyti 60 GWh metinės pirminės energijos atnaujintuose viešuosiuose pastatuose.

Viešųjų pastatų energinio efektyvumo didinimo programos dalyviai ir reikalavimai

Pagal Programą Energetikos ministerijai priskirtas valstybei nuosavybės priklausantis viešųjų pastatų sektorius. Programoje dalyvauja viešieji pastatai, kurių pastato energinio naudingumo klasės D, E, F ir, kuriuos valdo **biudžetinės valstybės įstaigos ir institucijos**. Pastatų sąrašas yra patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 1-7.

Programa nustato du pagrindinius reikalavimus pastatų atnaujinimui:

1. Viešasis pastatas po atnaujinimo turi pasiekti ne mažesnę kaip C pastato energinio naudingumo klasę;
2. Investicijų į energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones atsipirkimo laikotarpiu, negali būti ilgesnis kaip 20 metų.

Viešųjų pastatų atnaujinimo potencialas

Valstybės įmonės Registrų centro duomenimis, 2014 m. sausio 1 d. Nekilnojamojo turto registre įregistruoti 13 123 viešieji pastatai, kurie nuosavybės teise priklauso valstybei ir savivaldybėms. Šių pastatų plotas – apie 14,8 mln. kv. metrų. Jiems šildyti per metus vidutiniškai suvartojama apie **2 300 GWh** šilumos energijos.

Igyvendinus Programoje nustatytus tikslus, kasmet būtų sutaupyta galutinės energijos, kurios vertė apie **3,7 mln. eurų** ir į atmosferą neišmestų **14 000 tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų**.

Viešųjų pastatų atnaujinimas

2007–2013 metais Lietuvoje atnaujinti (modernizuoti) 787 viešieji pastatai (iš jų 438 mokyklos). Šių pastatų energiniam efektyvumui didinti 2007–2013 metais skirta apie 300 mln. eurų. Įdiegus energinį efektyvumą didinančias priemones, atnaujintuose viešuosiuose pastatuose per metus sutaupoma 140,74 GWh energijos.

Gatvių apšvietimo modernizavimas

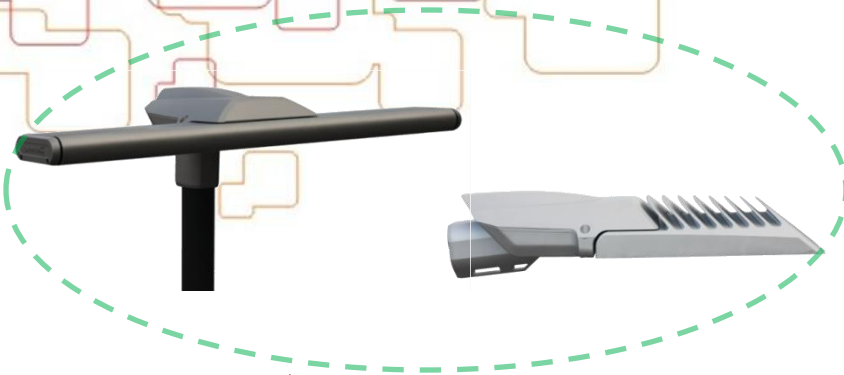
Preliminariais duomenimis Lietuvoje yra apie 230 000 šviestuvų iš jų pusė priklauso 5 didžiausiems miestams ir AB „Lietuvos geležinkeliai“. Apie 80 % šviestuvų yra naudojamos natrio lempos ir 15% gyvsidabrio lempos.

Kasmet apšvietimui suvartojama apie 100 – 120 GWh elektros energijos arba išleidžiama 10-12 mln. eurų.

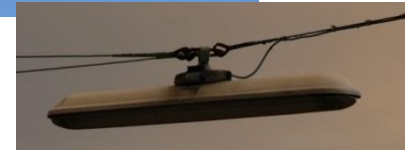
Gatvių apšvietimo modernizavimas kasmet leistų sutaupyti 3-5 mln. eurų ir į atmosferą neišmestų 13 000 – 17 000 tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų.

Taupymo potencialas su LED technologija

←
-30 to 70%

↑
-10 to 50%

↑
-70 to 90%

↑
-50 to 80%

Viešųjų pastatų atnaujinimo ir gatvių apšvietimo modernizavimo nauda

- Sumažėja išlaidos už energiją;
- Tausojama mus supanti aplinka mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus;
- Mažėja priklausomybė nuo energetinių išteklių ir didėja energijos tiekimo saugumas.
- Užtikrinamos higienos normos viešuosiuose pastatuose;
- Padidinama viešųjų pastatų vertė;
- Gerėja gatvių apšvietimas ir eismo saugumas;
- Gerėja miestų įvaizdis;
- Didėja saugumas viešosiose vietose.

Įgyvendinant Direktyvos 6 straipsnį dėl Viešųjų organizacijų vykdomų pirkimų:

1. Parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 8 d. nutarimo Nr. 1023 „Dėl prekių, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir šių prekių energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų sąrašo patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2011 m. spalio 27 d. įsakymo Nr. 1-266 „Dėl prekių, išskyrus kelių transporto priemones, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir jų energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo projektai;

Įgyvendinant Direktyvos 7 straipsnį:

1. Atliktas mokslinis tyrimas dėl Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos, 2012/27/ES Direktyvos kontekste;

2. Energetikos ministerija, įgyvendindama Direktyvos reikalavimus, parengė „viršeline būdu“ (t. y. tiesiogiai perkeltant Direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę) Lietuvos Respublikos energijos efektyvumo įstatymo, Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo pakeitimo, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo, Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo pakeitimo ir Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymų projektus (toliau – Įstatymų projektai) ir 2014 m. balandžio 3 d. paskelbė juos išvadoms gauti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktu informacinėje sistemoje.

Direktyva numato kaip galimybę įgyvendinti 7 straipsnyje nustatytą tikslą pasirinkant politikos priemones:

- a) energijos arba CO2 mokesčiai;
- b) finansavimo sistemos ir priemonės arba fiskalinės paskatos;
- c) reglamentai arba savanoriški susitarimai taikyti efektyvaus energijos vartojimo technologijas arba metodus;
- d) standartai ir normos, didinantys produktų ir paslaugų, įskaitant pastatus ir transporto priemones, energijos vartojimo efektyvumą;
- e) energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo sistemos;
- f) mokymas ir švietimas (įskaitant energetikos konsultacines programas).

Šios priemonės prisideda prie energijos sutaupymo tikslo, jeigu nustatytos virš minimalių ES nustatytų lygių.

Politikos priemonės gali būti derinamos kartu su Įpareigojimų sistema.

Direktyvoje 2012/27/ES 7 straipsnyje nustatyto energijos taupymo tikslo įgyvendinimas (1)

Direktyvos tikslas
11,674 TWh
(iki 2020)

Akcizų ir mokesčių įtaka sutaupymams

Degalams nustatytų akcizų ir mokesčių, viršijančių ES mastu nustatytus minimalius dydžius, įtaka energijos sutaupymams. Pvz. minimalus ES akcizas benzinui – 0,359 euro litrui, LT – 0,434 euro litrui.

Daugiabučių programa

Finansavimo šaltinis – ES struktūrinės paramos ir biudžeto lėšos - apie 320 mln. Eurų.
Finansavimo būdas subsidija – 15-20%. Atnaujinta apie 4000 daugiabučių.

Viešųjų pastatų programa

Finansavimo šaltinis – ES struktūrinės paramos ir biudžeto lėšos – 144 mln. Eurų.
Finansavimo būdai - gražintina parama (29 mln. Eurų) ir finansų inžinerija (65 mln. Eurų). Atnaujinta apie 700 000 m² viešųjų pastatų ploto.

Gatvių apšvietimo atnaujinimas

Finansavimo šaltinis – ES struktūrinės paramos ir biudžeto lėšos – 50 mln. Eurų.
Finansų būdas – finansų inžinerija (garantijos). Atnaujinta apie 100 000 šviestuvų

Direktyvoje 2012/27/ES 7 straipsnyje nustatyto energijos taupymo tikslo įgyvendinimas (2)

Direktyvos tikslas
11,674 TWh
(iki 2020)

<p>Savanoriški susitarimai</p> <p>Savanoriški susitarimai su energijos tiekėjais dėl galutinių vartotojų informavimo apie energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones. Pvz. Konsultacijos telefonu ar elektroniniu paštu, įrangos skolinimas ir t.t.</p>	<p>Energijos auditai ir EEP pramonės įmonėse</p> <p>Skatinti atlikti energijos vartojimo auditus ir diegti nurodytas priemones. Finansavimo šaltinis – ES struktūrinės paramos ir biudžeto lėšos - apie 11,6 mln. Eurų. (Ūkio ministerija)</p>	<p>Energijos auditai ir EEP didžiausiose įmonėse</p> <p>Skatinti didžiašias įmones diegti audituose nurodytas priemones taikant finansų inžineriją. Finansavimo šaltinis – ES struktūrinės paramos ir biudžeto lėšos – 15-35 mln. Eurų.</p>	<p>Priemonės transporto sektoriuje</p> <p>Su energijos vartojimo efektyvumu susijusių priemonių diegimas transporto sektoriuje. Pvz. Žvyrkelių asfaltavimas. Finansavimo šaltinis – Kelių priežiūros ir plėtros programa.</p>
---	--	---	---

Įgyvendinant Direktyvos 8 straipsnį dėl energijos vartojimo auditų:

1. 2015-02-04 pakeistas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. rugpjūčio 2 d. įsakymas Nr. 1-148 „Dėl energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams audito atlikimo tvarkos ir sąlygų ir energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams auditą atliekančių specialistų rengimo ir atestavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo;

Įgyvendinant Direktyvos 9 straipsnį dėl matavimų:

1. Energetikos ministerija pasirašė sutartį su LEI ir per 2015 m. II ketvirtį planuoja atlikti Šilumos apskaitos prietaisų ar šilumos daliklių įrengimo centralizuotai šiluma ir (ar) vėsuma aprūpinamų gyvenamųjų namų vidaus šildymo ir (ar) vėsinimo sistemose techninių ir ekonominių galimybių įvertinimą;

Direktyvos 8 straipsnio 4 dalies privalomi įpareigojimai didelėms įmonėms dėl energijos vartojimo auditų:

Didelės įmonės, kurioms privalomos Direktyvos nuostatos:

1. dirba daugiau kaip 250 darbuotojų;
2. pagal pateiktą finansinės atskaitomybės dokumentaciją metinės pajamos viršija 40 mln. Eurų (138 mln. litų) **arba**
3. įmonės balanse nurodyto turto vertė viršija 27 mln. Eurų (93 mln. litų).

Pagal preliminarinius Valstybinės mokesčių inspekcijos pateiktus duomenis Lietuvoje nustatytus kriterijus atitinka apie **140 įmonių**.

Įgyvendinant Direktyvos 14 straipsnį dėl šildymo ir vėsinimo efektyvumo skatinimo:

1. Energetikos ministerijos užsakymu buvo atliktas tyrimas „Lietuvos centralizuoto šilumos ūkio ir atsinaujinančių išteklių energetikos sektorių analizė bei ateities perspektyvos vertinimas įgyvendinant energetikos sektoriaus plėtros kryptys“;

Įgyvendinant Direktyvos 15 straipsnį dėl energijos transformavimo, perdavimo ir skirstymo:

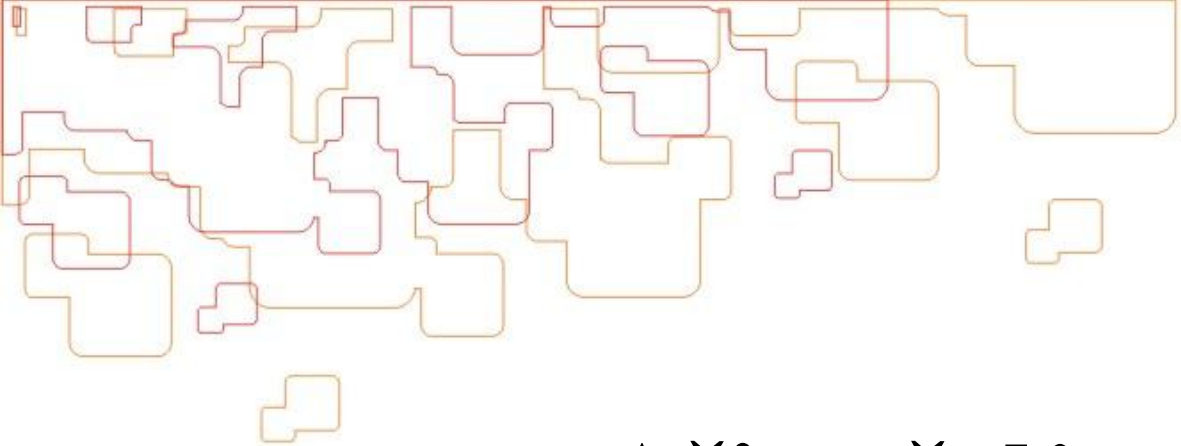
1. 2015 m. II ketvirtį numatoma parengti Dujų ir elektros infrastruktūros energijos vartojimo efektyvumo potencialo, ypač susijusio su perdavimu, skirstymu, apkrovos valdymu ir tarpusavio sąveika, taip pat prijungimu prie energijos gamybos įrenginių, be kita ko, prieigos galimybėmis labai mažos galios energijos generatorių atveju, įvertinimo studijas.

Igyvendinant kitas Direktyvos nuostatas taip pat buvo parengti šie teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. 1-149 patvirtintas Energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planas;
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 9 d. nutarimo 692 „Dėl Efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo stebėsenos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planų, ataskaitų ir kitos informacijos teikimo Europos Komisijai tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektai;

Ačiū už dėmesį.

